

Romistické utopie

Diskuze v klubu Utopia (Bělehradská 45, metro I.P.Pavlova, www.utopia.xf.cz) , 23.2.2012 od 19:00

dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz

Romové v Užhorodě: rusifikovaní slovenští Romové s maďarskou identitou žijící na Ukrajině

Michael Beníšek, Seminář romistiky ÚJCA FF UK, michael.benisek@gmail.com

Užhorod je romistům znám jako místo, kde roku 1926 vznikla tzv. cikánská škola. Užhorod a jeho romská komunita však představuje svět zajímavý po mnoha jiných stránkách, svět, ve kterém se intenzivně prolíná několik různých kultur a svět zasažený zásadními historickými proměnami posledních sta let, kdy se jen v Užhorodu vystřídal pět politických režimů a město spadalo pod pět různých státních útvarů.

Proměnlivá politická historie a multietnický charakter města se na místní romské komunitě výrazně projeví, což lze ilustrovat např. na sociolingvistické situaci – užhorodští Romové vždy byli a dosud jsou minimálně trilingvní, častěji však kvadrilingvní a ne tak výjimečně dokonce pentalingvní. Tradičně se identifikovali s maďarským prostředím, které do začátku 20. století tvořilo dominující etnickou složku města, označující sami sebe za Maďarské Romy. Zároveň až do druhé světové války měli úzké až výlučné vazby k Romům v nejuvýchodnějších částech Slovenska a historické vědomí příslušnosti ke slovenským Romům je dosud stěžejní součástí jejich identity. Rozpad Československa v předvečer 2. světové války a zejména pak poválečné přičlenění Podkarpatské Rusi k Sovětskému svazu znamenalo násilné zprerhání příbuzenských vazeb a rozdělení rodin, představující smutnou a zcela neznámou kapitolu poválečných dějin Evropy.

Pro česko-slovenské romistické bádání je pak zajímavé sledovat, jak se v podstatě „slovenská“ romská komunita vyvíjela, ať už po stránce jazykové či kulturní, v odloučení od vývoje jí blízkých komunit na Slovensku a také nezasažena asimilační politikou. I přesto, že je Užhorod stotisícové město, jsou dosud místní Romové po mnoha stránkách až překvapivě tradiční. Zajímavé je rovněž pozorovat pozvolný příklon k ruskému jazyku a kultuře, proces, který však byl opět narušen rozpadem Sovětského svazu a vznikem nezávislé Ukrajiny, které jsou místní romskou komunitou vnímány negativně.

Referát, doplněný o autentickou audio- a fotodokumentaci, představí svět užhorodských Romů na základě opakovaných cest autora do Užhorodu a jeho pobytu mezi tamními Romy.

Ústav jižní a centrální Asie, Seminář romistiky
www.romistika.eu

